

بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان

تاریخ دریافت ۱۳۸۹/۷/۴، تاریخ پذیرش ۱۳۸۹/۹/۳۰

حسن کلاکی* مرتضی نیازخانی**

چکیده

مقاله حاضر به دنبال شناسایی رابطه آماری بین مسائل کار و شغل دانشجویان و اثرگذاری آن بر میزان پشتکار و موفقیت تحصیلی بوده که در قالب الگوهای آماری مختلف در نرم‌افزار لیزرل مورد مطالعه قرار گرفته است. روش تحقیق با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی، مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی در نرم‌افزار آماری SPSS، به اعتبار و پایایی متغیرهای مستقل و وابسته پرداخته؛ سپس برای آن مؤلفه‌ها نام‌گذاری شد. در مرحله بعدی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی در نرم‌افزار Lisrel، اعتبار سازه‌های تحقیق مورد آزمون و رابطه آماری بین متغیرها با شاخص‌های آن، مورد تأیید واقع گردید که در الگوی نهایی تحقیق، با استفاده از آزمون‌های برازش مدل، روابط بین متغیرها و اثرگذاری متغیرهای مستقل بر وابسته تأیید شد.

تحقیق حاضر با استفاده از فرمول کوکران، از میان ۱۵۹۳۹ نفر جامعه آماری، ۳۷۵ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب گردید. و متناسب با آمارهای در دسترس جنسیت و رشته تحصیلی، گزینش نمونه‌ها به شیوه نمونه‌گیری سهمیه‌ای به اجرا درآمد.

یافته‌های تحقیق نشان داد که عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی، عامل اصلی به وجود آورنده مسائل اشتغال دانشجویان بوده و از سوی دیگر ظرفیت پذیرش دانشگاه‌ها، سازگار با شرایط بازار کار نیست.

کلیدواژه‌ها

کار و شغل، پشتکار و موفقیت تحصیلی، انگیزه شغلی، موفقیت تحصیلی، نهادهای اشتغال‌زا، بازار کار نامناسب.

*. کارشناس ارشد مطالعات فرهنگی و عضو هیئت علمی سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا
**. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه تربیت معلم و عضو هیات علمی دانشگاه علوم انتظامی

بیان مساله

میزان شاغلان تحصیلات عالی در سال ۱۳۷۶ برابر با ۹/۲۱ درصد و میزان بیکاران تحصیلات عالی در همان سال برابر با ۴/۳۷ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر، میزان شاغلان تحصیلات عالی دو برابر بیکاران آن، می‌باشد. با مقایسه بین میزان درصد رشد شاغلان و بیکاران تحصیلات عالی یا دانشگاهی از سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۰ در جدول زیر نشان می‌دهد که همچنان درصد بیکاران تحصیلات عالی افزایش می‌یابد؛ اما این تغییرات بر درصد شاغلان تحصیلات عالی و دانشگاهی، طی این سال‌ها بسیار ناچیز است.

❖ سال یازدهم، شماره دهم، تابستان ۱۳۸۹

جدول ۱. توزیع نسبی جمعیت شاغل و بیکار دارندگان تحصیلات عالی در طول سال‌های ۱۳۷۶ - ۱۳۷۹

۱۳۷۹		۱۳۷۸		۱۳۷۷		۱۳۷۶		دارندگان تحصیلات عالی
بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	
۸/۸۴	۱۰/۳۰	۷/۹۰	۹/۷۰	۶/۴۵	۹/۲۲	۴/۳۷	۹/۲۱	

سالنامه آماری کشور، ۱۳۷۹: ۱۰۴

اما در سال ۱۳۸۰ (در جدول ۲)، درصد تحصیل‌کردگان دانشگاهی شاغل (با میانگین ۱۰/۷ درصد) و درصد بیکاران تحصیلات دانشگاهی (با میانگین ۱۰/۳ درصد) تقریباً با هم برابر شده‌اند.

جدول ۲. توزیع نسبی جمعیت شاغل و بیکار دارندگان تحصیلات عالی طی فصول سال ۱۳۸۰

بهمن		آبان		مرداد		اردیبهشت		دارندگان تحصیلات عالی
بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	
۱۱/۲۲	۱۰/۵۶	۱۰/۲۹	۱۰/۶۸	۱۰/۷۵	۱۰/۵۱	۹/۹۲	۹/۹۷	

سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۰: ۱۱۴

بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر... ❖ ۱۸۵

❖ سال یازدهم، شماره دهم، تابستان ۱۳۸۹

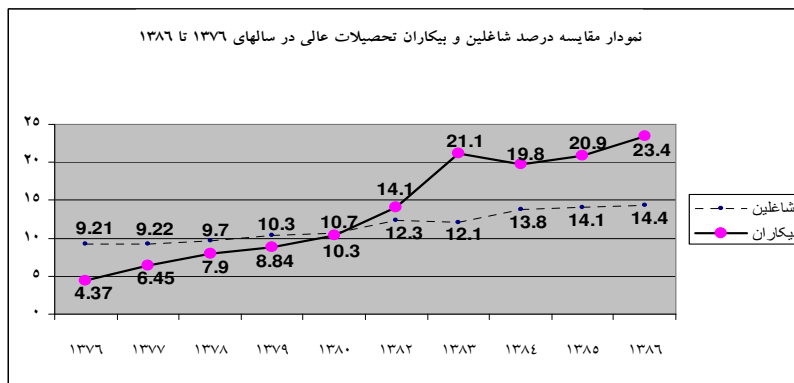
جدول ۱ نشان می‌دهد که در سال ۱۳۷۶ درصد بیکاران دارای تحصیلات عالی (۴/۳۷ درصد) نصف درصد شاغلان دارای تحصیلات عالی (۹/۲۱ درصد) می‌باشد. اما پس از پنج سال، به دلیل عدم کنترل مسئله کار و شغل تحصیل‌کردگان دانشگاهی در مرداد ماه سال ۱۳۸۰، نرخ بیکاران تحصیلات عالی (به میزان ۱۰/۷۵ درصد) برای اولین بار به میزان ۰/۲۴ بیش از شاغلان (۱۰/۵۶ درصد) شده است. به‌طورکلی، نرخ بیکاران دارای تحصیلات عالی در سال ۱۳۷۶ از ۴/۳۷ درصد به ۱۱/۲۲ درصد در سال ۱۳۸۰ رسیده؛ یعنی این مقدار تقریباً نزدیک به سه برابر شده است؛ در حالی که درصد شاغلان دارای تحصیلات عالی در سال ۱۳۷۶ از ۹/۲۱ درصد به ۱۱/۵۶ درصد رسیده که این رشد، تقریباً بسیار ناچیز است.

جدول ۳. توزیع نسبی جمعیت شاغل و بیکار دارای تحصیلات عالی طی فصول سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۶

۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		۱۳۸۳		۱۳۸۲		۱۳۸۰		دارندگان تحصیلات عالی
بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	
۲۳/۴	۱۴/۴	۲۰/۹	۱۴/۱	۱۹/۸	۱۳/۸	۲۱/۸	۱۲/۱	۱۴/۱	۱۲/۳	۱۰/۳	۱۰/۷	

سالنامه آماری کشور، ۱۳۸۶

اما در نهایت مقایسه بین درصد تحصیل‌کردگان دانشگاهی شاغل و بیکار، نشان می‌دهد که طی ۱۰ سال، میزان تحصیل‌کردگان دانشگاهی شاغل از ۹/۲۱ درصد در سال ۱۳۷۶ به ۱۴/۴ درصد در سال ۱۳۸۶ رسیده یعنی تنها ۵ درصد افزایش یافته است؛ اما درصد تحصیل‌کردگان دانشگاهی بیکار از ۴/۳۷ درصد در سال ۱۳۷۶ به ۲۳/۴ درصد در سال ۱۳۸۶ یعنی تقریباً ۲۰ درصد افزایش یافته است. نمودار زیر، تشریح سه جدول فوق و نحوه حرکت صعودی و مقایسه رشد بین تحصیل‌کردگان دانشگاهی شاغل و بیکار را نشان می‌دهد.

به عبارت دیگر، طی ۱۰ سال میزان رشد تحصیل کردگان دانشگاهی شاغل به یک برابر و نصفی در مقایسه با میزان رشد تحصیل کردگان دانشگاهی بیکار به شش برابر، تقریباً ناچیز می‌باشد و این بیانگر عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی از یک‌سو و افزایش ظرفیت پذیرش بالای نهادهای دانشگاهی از سوی دیگر بوده است. از این رو، ناهماهنگی بین افزایش ظرفیت پذیرش در دانشگاه‌ها و کاهش عرضه نیروی انسانی به بازار کار، منجر به ایجاد بازار کار نامناسب، ناتوانی دانشجویان در انتخاب شغل، کاهش انگیزه شغلی و پیامد آن، کاهش پشتکار تحصیلی و موفقیت آنان خواهد شد. حال با توجه به آمارهای فوق، مسئله اصلی تحقیق اینجاست که آیا مسائل کار و شغل دانشجویان در سطح جامعه، بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان تأثیرگذار است؟ به عبارت دیگر، سؤال اصلی تحقیق این است که مسائل کار و شغل دانشجویان، به چه میزان و کدام عامل بیشترین تأثیر را بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان دارد؟

سؤالات تحقیق

۱. پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان به عنوان متغیر وابسته و مسائل کار و شغل آنان به عنوان متغیر مستقل شامل چه مؤلفه‌هایی می‌باشد؟
۲. کدام یک از مؤلفه‌های متغیر مستقل بر پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان

اثرگذار است؟

۳. مؤلفه کانونی و اصلی مؤثر در مسائل کار و شغل جامعه چیست؟

۴. مدل نهایی و مطلوب روابط چندگانه متغیرهای مستقل و وابسته چگونه خواهد

بود؟ به عبارت دیگر، مدل یا الگوی نهایی و بهینه تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان

بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان چگونه خواهد بود؟

روش تحقیق

با توجه به آن که در روش تحقیق از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شده؛ لذا فرضیه‌های تحقیق ارائه نشده و محققان بدون کمک به مبانی نظری، به دنبال ارائه الگوی مناسب تحقیق می‌باشند؛ تا از طریق آن، چگونگی تأثیر مسائل کار و شغل بر پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان شناسایی شود. این روش کمک می‌کند تا محققان وقت خود را صرف تأیید نظریه‌های از قبل موجود نکنند؛ بلکه با کمک تحلیل عاملی، مفاهیم جدید و مدل‌های نظری تازه‌ای را از دل داده‌های تحقیق استخراج کنند و مباحث جدیدی را به روی علم و پژوهش بیفزایند. بنابراین با تکنیک تحلیل عاملی، محققان دیگر مانند گذشته به تکرار نظریه‌ها و اثبات فرضیه‌ها نمی‌پردازند؛ بلکه می‌خواهند الگوی نظری اثرات مسائل کار و شغل را بر موفقیت تحصیلی شناسایی کنند. در این حالت، محققان به دنبال پاسخ سؤالات خود می‌روند؛ نه صرف اثبات فرضیه‌های تحقیق.

بنابراین، روش تحقیق اکتشافی بوده و برخلاف روش‌های مرسوم که به شیوه قیاسی به دنبال تأیید مدل نظری با استفاده از نظریه‌های از قبل موجود است، نمی‌پردازد؛ بلکه با استفاده از تکنیک اکتشافی - استقرایی (یعنی تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی موجود در نرم‌افزار SPSS) به دنبال کشف متغیرهای مستقل و وابسته و سپس با استفاده از مدل معادلات ساختاری (موجود در نرم‌افزار LISREL) به دنبال بهترین نوع الگو که به تأیید روابط چندگانه متغیرهای مستقل و وابسته می‌پردازد.

۱۸۸ ❖ نامه پژوهش فرهنگی

جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری مورد مطالعه در پژوهش حاضر، عبارت است از کلیه دانشجویان در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در رشته‌های علوم پایه و علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک در سال تحصیلی ۱۳۸۷ - ۱۳۸۶ که مشتمل بر ۱۵۹۳۹ نفر می‌باشند. بنابراین، جامعه آماری دانشجویان مورد مطالعه با توجه به رشته‌های تحصیلی، دسته‌بندی و در گروه‌های علوم پایه و علوم انسانی، مطابق جدول ذیل آمده است.

جدول ۴. آمار کلیه دانشجویان متعلق به رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک در سال ۱۳۸۷ - ۱۳۸۶

گروه‌های تحصیلی و رشته‌های تحصیلی	رتبه	رشته‌های تحصیلی		مرد		زن		جمع	
		جامعه آماری	حجم نمونه	جامعه آماری	حجم نمونه	جامعه آماری	حجم نمونه	جامعه آماری	حجم نمونه
گروه‌های علوم انسانی	۱	ادبیات فارسی و زبان خارجی	۴۳۷	۱۱	۱۲۱۴	۲۸	۱۶۵۱	۳۹	
	۲	معارف اسلامی	۷۸	۲	۵۶	۲	۱۳۴	۴	
	۳	علوم اجتماعی	۲۶۱	۶	۶۳۴	۱۵	۸۹۵	۲۱	
	۴	علوم تربیتی	۸۳	۲	۲۵۵	۶	۳۳۸	۸	
	۵	روانشناسی	۵۶	۲	۳۳۷	۸	۳۹۳	۱۰	
	۶	حقوق	۲۸۳	۷	۲۵۱	۶	۵۳۴	۱۳	
	۷	علوم اقتصادی	۳۳۹	۸	۲۵۱	۶	۵۹۰	۱۴	
	۸	مدیریت	۷۴۳	۱۷	۴۲۵	۱۰	۱۱۶۸	۲۷	
	۹	حسابداری	۵۳۵	۱۳	۴۳۶	۱۰	۹۷۱	۲۳	
	۱۰	تربیت بدنی	۷۷	۲	۱۵۱	۴	۲۲۸	۶	
	۱۱	کتابداری	۶۱	۲	۱۳۰	۳	۱۹۱	۵	
گروه‌های علوم پایه	۱۲	علوم پزشکی	۴۶	۲	۶۳۲	۱۵	۶۷۸	۱۷	
	۱۳	شیمی	۲۸۵	۷	۵۳۱	۱۲	۸۱۶	۱۹	
	۱۴	زیست‌شناسی	۱۴۵	۳	۲۸۷	۷	۴۳۲	۱۰	

۱۸۹ ❖ بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر...

ادامه جدول ۴. آمار کلیه دانشجویان متعلق به رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک در سال ۱۳۸۷ - ۱۳۸۶

جمع	زن		مرد		رشته‌های تحصیلی	شماره رشته‌ها	گروه‌های تحصیلی	
	جامعه آماری	حجم نمونه	جامعه آماری	حجم نمونه			نسبت و رشته‌های تحصیلی	گروه‌های علوم پایه
۹	۳۷۱	۷	۳۱۱	۲	۶۰	۱۵	ریاضی و آمار	گروه‌های علوم پایه
۷۹	۳۳۳۰	۱۳	۵۳۵	۶۶	۲۷۹۵	۱۶	مهندسی صنعتی	
۴۷	۲۰۱۴	۲۰	۸۵۹	۲۷	۱۱۵۵	۱۷	مهندسی کشاورزی	
۲۸	۱۲۰۵	۱۷	۷۳۱	۱۱	۴۷۴	۱۸	کامپیوتر	
۳۷۹	۱۵۹۳۹	۱۸۹	۸۰۲۶	۱۹۰	۷۹۱۳		جمع	

گفتنی است؛ کلیه دانشجویان مرد در گروه علوم انسانی ۲۹۵۳ نفر، کل دانشجویان زن در گروه علوم انسانی ۴۱۴۰ نفر، کل دانشجویان مرد در گروه علوم پایه ۴۹۶۰ نفر و کل دانشجویان زن در گروه علوم پایه ۳۸۸۶ نفر بوده‌اند.

حجم نمونه^۱ و روش نمونه‌گیری^۲

$$t^2.p.q$$

$$n = \frac{t^2.p.q}{1 + \frac{t^2.p.q}{N-1}}$$

$$= \frac{3/8416 * 0/25}{1 + \frac{383/16-1}{15939}} = 375$$

$$5/0 = p$$

$$5/0 = q$$

$$96/1 = t$$

$$05/5 = d$$

$$15939 = N \text{ تعداد جامعه آماری}$$

$$375 = n \text{ تعداد حجم نمونه}$$

متناسب با اطلاعاتی که جمعیت آماری ما براساس جنسیت و رشته تحصیلی دانشجویان در دسترس بوده، روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای انتخاب شده است. نمونه‌گیری سهمیه‌ای^۳ یکی

1. Sample size
2. Sampling Method
3. quota sampling

۱۹۰ ❖ نامه پژوهش فرهنگی

دیگر از تکنیک‌های غیراحتمالی رایج است که هدف آن ارائه نمونه بدون انتخاب تصادفی افراد است. (دواس، ۱۳۷۶: ۸۵)

از آنجا که نمونه نهایی معرف خصوصیات نظیر جنسیت و رشته تحصیلی است که براساس فرمول کوکران از تعداد ۱۵۹۳۹ نفر به تعداد ۳۷۵ نفر انتخاب شد. البته چهار نفر نیز به تعداد آنها افزوده شده که جمعا ۳۷۹ نفر می‌باشد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها، با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی که به نوعی به آن تکنیک اکتشافی - استقرایی می‌گویند، انجام می‌شود. محقق با استفاده از این روش، اولاً شناسایی مؤلفه‌های متغیرهای مستقل و وابسته؛ در ثانی، اعتبار و پایایی مؤلفه‌ها با شاخص‌های آن؛ ثالثاً، بررسی تأثیرات متغیرهای مستقل بر روی متغیرهای وابسته می‌باشد. در نهایت، شناسایی مهم‌ترین متغیر اثرگذار بر روی متغیر وابسته از اهداف اصلی تحقیق است که در تجزیه و تحلیل داده‌ها مدنظر محقق قرار می‌گیرد.

به عبارت دیگر در تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عاملی که شامل تحلیل عاملی اکتشافی (یا تعیین مؤلفه‌های متغیر مستقل و وابسته) و تحلیل عاملی تأییدی (یا آزمون سؤالات یا فرضیه‌های تحقیق) استفاده شده است. لذا در تحلیل عاملی، قابلیت اعتبار و پایایی ابزار و در عین حال تجزیه و تحلیل داده‌ها یا آزمون فرضیه‌های آن وجود دارد.

تحلیل عاملی اکتشافی و اعتبار^۱ و پایایی^۲ ابزار

سنجه معتبر، سنجه‌ای است که همان چیزی که مورد نظر ماست، بسنجد. در واقع اعتبار یا فقدان اعتبار به خود سنجه مربوط نمی‌شود، بلکه به کاربرد آن برای سنجه موضوع مورد بررسی برمی‌گردد. در مرحله اول برای تعیین پایایی ابزار از مقیاس و شاخص‌های نهایی آزمون، کل داده‌ها را وارد تحلیل عاملی کرده‌ایم.

1. Validity
2. Reliability

تحلیل عاملی، نوعی روش آماری است که هدف از کاربرد آن، ارائه مجموعه‌ای از متغیرها بر حسب تعداد اندکی از متغیرهای فرضی است. در واقع، تحلیل عاملی بر این فرض متکی است که متغیرهای مشاهده شده، ترکیب‌های خطی از متغیرهای فرضی زیربنایی‌تر هستند، یعنی وجود یک مجموعه‌ای از عوامل زیربنایی و یک مجموعه متغیرهای مشاهده شده، مفروض گرفته می‌شوند و تحلیل عاملی درصدد کشف این عامل‌ها و روابط آنها با متغیرهای مشاهده شده است.

هدف عمده تحلیل عاملی ساده کردن ماتریس همبستگی بین متغیرهاست؛ به طوری که بتوان آنها را برحسب تعداد کمی از عامل‌های زیربنایی، تبیین کرد. به عبارت دیگر، هدف تحلیل عاملی، یافتن روش مختصر و مفید کردن اطلاعات به دست آمده از تعداد زیادی متغیر مورد مشاهده و تبدیل آنها به مجموعه کوچک‌تری از عامل‌ها با حداقل از دست دادن اطلاعات است. (Hinman & Bolton, 1979)

کارکردهای اصلی تحلیل عاملی عبارتند از:

۱. تشخیص و کشف یک مجموعه از عامل‌ها در میان تعداد زیادی از متغیرها.
۲. ارائه روش ترکیب و خلاصه نمودن تعداد زیادی از واحدهای تحلیل در داخل طبقات یا گروههای کاملاً متمایز.
۳. آزمون تعداد عامل‌ها و نشانگرها و رابطه بین عامل و نشانگر به منظور تعیین قابلیت تأیید این روابط. (Goldstein, 1995)

برای اقدام به انجام تحلیل عاملی، ضروری است که به پیش‌فرض‌ها و مفروض‌های اساسی تحلیل عاملی توجه کرد. این مفروض‌های اساسی عبارتند از:

۱. مقیاس اندازه‌گیری متغیرها، کمی باشند. یعنی دارای مقیاس‌های اندازه‌گیری فاصله‌ای یا نسبی باشند.

۲. حجم نمونه برای تحلیل عاملی، حداقل ۲۰۰ باشد. البته بعضی از پژوهشگران، نسبت ۱ به ۲۰ را برای متغیر به آزمودنی، قابل قبول می‌دانند. یعنی، به ازای هر

❖ ۱۹۲ نامه پژوهش فرهنگی

- یک شاخص یا نشانگر، ۲۰ آزمودنی یا پاسخگو ضروری است.
۳. برای هر عامل، حداقل ۳ متغیر، شاخص یا نشانگر، لازم است.
۴. عامل‌های با واریانس زیر ۵ درصد، از تحلیل کنار گذاشته می‌شوند.
۵. عامل‌هایی که مقدار ویژه آن کمتر از ۱ باشد، از تحلیل کنار می‌رود.
۶. مناسب بودن داده‌ها برای تحلیل عاملی: جهت تعیین این امر، از دو مقوله آزمون بارتلت (Bartlett's) و کیزر (Kaiser) استفاده می‌شود. لذا در صورتی که مقدار آزمون KMO یا کیزر می‌یر الکین بین صفر تا یک در نوسان است. در صورتی که مقدار KMO کمتر از ۰/۵۰ باشد، داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب نخواهند بود و اگر مقدار آن بین ۰/۵۰ تا ۰/۶۹ باشد، باید با احتیاط به تفسیر داده‌ها پرداخت. اما در صورتی که مقدار آن بزرگتر یا برابر با ۰/۷۰ باشد، همبستگی‌های موجود بین داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب است. آزمون بارتلت، این فرضیه را که ماتریس همبستگی‌های مشاهده شده، متعلق به جامعه‌ای با متغیرهای نابسته است را می‌آزماید. چنانچه این فرضیه که متغیرها با هم همبستگی ندارند، رد شود؛ داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب هستند. در غیر این صورت نباید به تحلیل عاملی اقدام نمود. (Fabriger & Others, 1999: 272-299)
- برای مشخص کردن ابعاد متغیرهای مستقل و وابسته و نشانگرهای آن، از تحلیل عاملی اکتشافی^۱ استفاده شد و البته قبل از استفاده از این نوع تحلیل، قابلیت و شایستگی آن با اجرای آزمون‌هایی چون KMO و BTS ارزیابی شد. نتایج هر آزمون مبین این واقعیت بود که اولاً؛ کاربرد تحلیل عاملی مطلوب است و ثانیاً؛ ماتریس همبستگی بین متغیرها یک ماتریس واحد نیست.
- ضریب پایایی مقیاس (Reliability) (مقدار آلفا) عوامل محاسبه شده در جدول نشانگر روایی مناسب در تشکیل مقیاس مذکور است. آلفای کرونباخ، یکی از متداول‌ترین روش‌های

بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر... ❖ ۱۹۳

❖ سال یازدهم، شماره دهم، تابستان ۱۳۸۹

اندازه‌گیری سنجش روایی مقیاس‌هاست که براساس سازگاری درونی گویه‌های مقیاس شکل می‌گیرد. «مقدار عددی آلفا در واقع پایداری درونی گویه‌های یک مقیاس یا یک وسیله اندازه‌گیری را نشان می‌دهد. تفسیر مقدار عددی آلفا معمولاً برحسب ویژگی‌هایی چون شیوه نمونه‌گیری، تعداد نمونه‌ها، تعداد گویه‌ها و کیفیت پرسش‌ها صورت می‌گیرد. مقدار آلفای بالای ۷۵ درصد بر روایی بالا، بین ۴۵ تا ۷۵ درصد بر روایی متوسط و پایین‌تر از ۴۵ بر روایی کم دلالت می‌کند.» (مرجایی، ۱۳۸۰: ۴۵) نتایج حاصله درخصوص مقیاس‌ها و عامل‌ها نشانگر این است که گویه‌ها و نشانگرهای مورد نظر در جدول تا حد قابل قبولی توانسته‌اند میزان متغیر مستقل و وابسته را در پاسخگویان اندازه‌گیری کنند.

جدول ۵. شناسایی مؤلفه‌های متغیر مستقل و وابسته با استفاده از نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی

مقدار آلفا	واریانس تجمعی	درصد واریانس	مقدار ویژه	بارهای عاملی	گزاره‌ها KMO: 0/76 BTS: 963/408 DF: 190 SIG: 0/000	نام شاخص	نام متغیر
۰/۳۵	۱۱/۰۱	۱۱/۰۱	۲/۳۰	۰,۶۹۲	این امکان برای جوانان وجود دارد که شغل مورد علاقه‌شان را پیدا کنند.	C33	عامل اول: ناتوانی در پیدا کردن شغل
				۰,۶۲۸	اطمینان دارم در آینده‌ای نه چندان دور، در رشته مورد علاقه‌ام کار پیدا خواهم کرد.	C34	
				۰,۵۹۴	هر روز که می‌گذرد از پیدا کردن کار، بیشتر مأیوس می‌گردم.	C31	
				۰,۵۹۰	دانشگاه آمادگی لازم را به جوانان برای ورود به دنیای کار ارائه می‌دهد.	C35	
				۰,۴۹۹	بسیاری از دانشجویان به علت پیدا نکردن کار مناسب، به تحصیلات دانشگاهی روی می‌آورند.	C32	
				۰,۷۰۲	ادارات کاربایی در پیدا کردن شغل، نقش مؤثری برای جوانان نداشته است.	B23	
۰/۳۵	۱۹/۲۹	۸/۳۷	۱/۸۵	۰,۶۷۵	برای حل مشکلات اشتغال جوانان، دولت قدم جدی برنداشته است.	B22	عامل سوم: پشتکار تحصیلی
				۰,۵۰۴	در شرایط فعلی نمی‌توان به دنبال شغل مورد علاقه بود.	B21	
				۰,۷۲۳	در دانشگاه، داشتن پشتکار به نظرم ...	E53	
۰/۴۱	۲۷/۵۳	۸/۳۶	۱/۳۵	۰,۶۵۱	اگر خود را از خیلی وقت‌ها قبل، برای انجام تکلیفی آماده کنیم، این کار ...	E51	عامل سوم: پشتکار تحصیلی
				۰,۵۸۴	هر گاه تکلیفم را خوب انجام نداده و به هدفم نرسیده باشم، ...	E52	

ادامه جدول ۵. شناسایی مؤلفه‌های متغیر مستقل و وابسته با استفاده از نتایج آزمون تحلیل عاملی اکتشافی

مقدار آفا	واریانس تجمعی	درصد واریانس	مقدار ویژه	بارهای عاملی	گزاره‌ها KMO: 0/76 BTS: 963/408 DF: 190 SIG: 0/000	نام شاخص	نام متغیر
۰/۴۷	۳۵/۵۳	۸/۰۰	۱/۴۷	۰,۷۱۷	در انتخاب شغل مورد علاقه‌مان، توانایی زیادی نداریم.	D43	عامل چهارم: انگیزه شغلی
				۰,۶۴۵	از روی اجبار هم که شده، می‌خواهم مشغول به کار شوم.	D42	
				۰,۴۶۹	علاقه به درس مهم نیست؛ بلکه مهم این است که آدم یک مدرکی بگیرد؛ سپس مشغول به کار شود.	D41	
۰/۵۰	۴۳/۰۷	۴۳/۰۷	۱/۵۱	۰,۷۰۱	به نظر من در دانشگاه، دانشجویانی که خیلی زیاد مطالعه می‌کنند ...	F61	عامل پنجم: موفقیت تحصیلی
				۰,۶۶۱	در دانشگاه کسانی را که به موقعیت‌های بسیار بالایی نائل شده‌اند ...	F62	
				۰,۶۵۶	هنگامی که در کلاس‌های پایین‌تر بودم، رابطه خوب داشتن با معلمانم ...	F63	
۰/۴۰	۵۰/۴۲	۷/۳۵	۱/۴۷	۰,۷۶۳	بسیاری از افراد، صلاحیت شغلی را که احراز کرده‌اند، ندارند.	A13	عامل ششم: بازار کار نامناسب
				۰,۵۸۵	عملکرد واحدهای گزینش در ادارات دولتی، غالباً مانع از جذب نیروهای کارآمد می‌شود.	A11	
				۰,۴۰۵	ظرفیت پذیرش رشته‌های دانشگاهی متناسب با نیاز بازار کار نیست.	A12	

❖ سال یازدهم، شماره مهم، تابستان ۱۳۸۹

با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی در جدول فوق نشان می‌دهد که پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان به عنوان متغیر وابسته شامل دو بعد انگیزه تحصیلی و پشتکار تحصیلی می‌باشد. اما مسائل کار و شغل دانشجویان به عنوان متغیر مستقل شامل چهار بعد؛ بازار کار نامناسب، عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی، انگیزه شغلی و ناامیدی در کسب شغل است.

تحلیل عاملی تأییدی^۱ و آزمون فرضیه‌ها و سؤالات تحقیق

لیزرل یا مدل‌یابی معادلات ساختاری یکی از آزمون‌های پیشرفته آماری و از خانواده رگرسیون چند متغیره می‌باشد. لیزرل همان تحلیل عاملی تأییدی می‌باشد که اساساً یک روش آزمون فرضیه است. لیزرل این مطلب را که آیا نشانگرهایی که برای معرفی سازه یا

1. Confirmatory Factor Analysis

بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر... ❖ ۱۹۵

❖ سال یازدهم، شماره دهم، تابستان ۱۳۸۹

متغیرهای مکنون در نظر گرفته شده‌اند؛ واقعاً معرف آنها هستند یا نه، را می‌آزماید. همچنین مشخص می‌نماید که نشانگرهای انتخابی با چه دقتی، معرف یا برازنده متغیر مکنون هستند. (هومن، ۱۳۸۴: ۱۷)

به طور کلی، برای ارزیابی مدل تحلیل عاملی تأییدی، دارای چندین مشخصه برازندگی می‌باشد. در این مقاله، برای ارزیابی مدل تحلیل عاملی تأییدی از شاخص‌های df/x و $RMSEA^2$ استفاده شده است. نسبت مجذور کای به درجه آزادی به حجم نمونه بسیار وابسته است و نمونه بزرگ کمیت خرد را بیش از آنچه که بتوان آن را به غلط بودن مدل نسبت داد، افزایش می‌دهد. (هومن، ۱۳۸۴: ۴۲۲)

شاخص $RMSEA$ ریشه میانگین مجذورات تقریب می‌باشد. این شاخص برای مدل‌های خوب ۰/۰۵ و کمتر است. مدلی که در آن، این شاخص ۰/۱۰ یا بیشتر باشد برازش ضعیفی دارد (Maruyama, 1998: 251) استفاده شده است. «استیگر» (۱۹۹۰)، «هو»^۳ و «بتلر» (۱۹۹۱) به عنوان نقطه برش برازندگی خوب مدل، مقدار کوچکتر یا مساوی ۰/۰۶ را نیز پیشنهاد کرده‌اند.

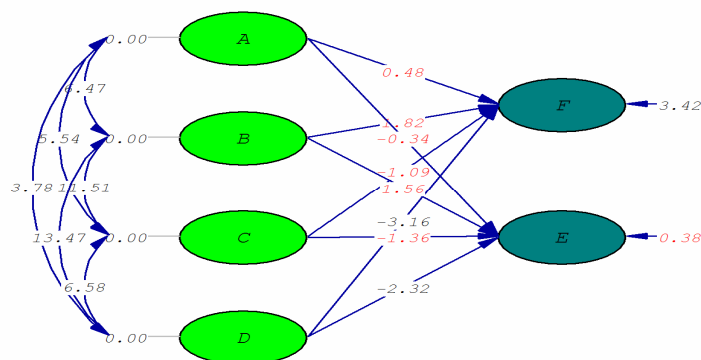
سؤال اول: متغیر وابسته (پشتکار و موفقیت تحصیلی) و متغیر مستقل (مسائل کار و شغل دانشجویان)، دارای چه ابعادی می‌باشد؟ کدام یک از مسائل کار و شغل بر پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان، تأثیرگذار است؟

هدف از طرح این سؤال، یافتن این پاسخ است که کدام یک از متغیرهای مسائل کار و شغل دانشجویان در سطح جامعه بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان اثرگذار است. البته ابعاد و مؤلفه‌های متغیر مستقل و وابسته در قسمت تحلیل عاملی اکتشافی با عنوان اعتبار و پایایی ابزار تحقیق در بالا اشاره شده است که متغیر وابسته شامل؛ الف - بعد موفقیت تحصیلی و ب - بعد پشتکار تحصیلی.

1. /df2
2. Root Mean Square Error Of Approximation x
3. Steiger & Hu

از آنجا که مسائل کار و شغل، شامل چهار عامل می‌باشد؛

۱. بازار کار نامناسب (A).
۲. عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی (B).
۳. ناامیدی در انتخاب شغل (C).
۴. انگیزه شغلی (D)، می‌باشد. مدل معادلات ساختاری روابط چندگانه بین متغیرها نشان می‌دهد که متغیر وابسته؛ پشتکار تحصیلی (E) با ۸۷ درصد بیش از موفقیت تحصیلی (F) با ۳۷ درصد تحت تأثیر مدل حاضر تحقیق و عوامل مستقل می‌باشد.

مدل ۱. بررسی تأثیر متغیرهای مسائل کار و شغل بر روی متغیرهای پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان

Chi-Square = 222.59

DF = 156

RMSEA = 0.034

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

F	E
0.37	0.87

با توجه به نتایج مدل معادلات ساختاری و برآزش مدل نظیر، (AGFI); (GFI) (CFI); (IFI) ((NNFI)) بالای ۹۰ درصد و (RMSEA) = 0.034 یعنی مقدار خطای

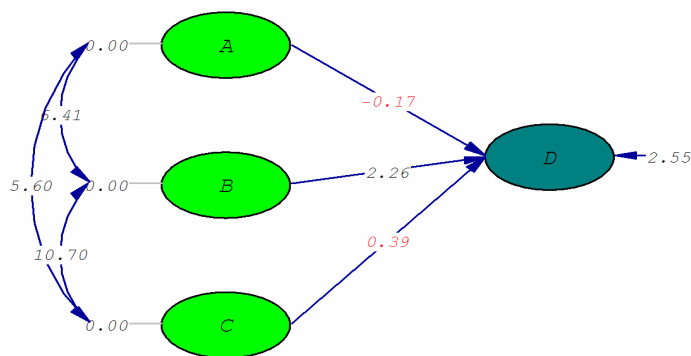
بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر... ❖ ۱۹۷

❖ سال یازدهم، شماره دهم، تابستان ۱۳۸۹

تقریبی مدل کمتر از ۵ درصد و مقدار T بالای ۲ نشان می‌دهد که از میان چهار عامل ناشی از مسائل کار و شغل، تنها انگیزه شغلی در دانشجویان است که بر پشتکار و موفقیت تحصیلی، اثر معناداری دارد که این اثر منفی می‌باشد. بنابراین، در میان چهار مؤلفه مسائل کار و شغل دانشجویان در الگوی تحقیق نشان می‌دهد که تنها انگیزه شغلی پایین (D) در میان دانشجویان است که بر پشتکار و موفقیت آنان اثر منفی می‌گذارد.

سؤال دوم: با توجه به نتایج آزمون سؤال فوق، از میان سه عامل دیگر مسائل کار و شغل، کدام عامل بر انگیزه شغلی (D) اثرگذار است؟

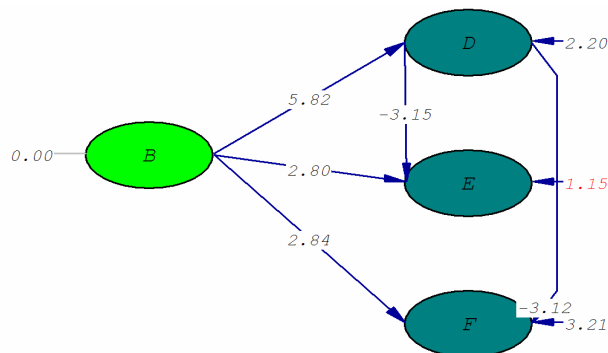
با توجه به نتایج مدل معادلات ساختاری و برازش مدل نظیر، مقدار تقریبی خطای مدل $RMSEA = 0.046$ کمتر از ۵ درصد و مقدار T بالای ۲ نشان می‌دهد که از میان سه عامل نظیر، ۱. بازار کار نامناسب (A)، ۲. عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی (B)، ۳. ناتوانی در کسب شغل (C)؛ تنها عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی، بر روی انگیزه شغلی دانشجویان اثرگذار است و این ضریب اثرگذاری به مقدار ۶۵ درصد یعنی در سطح بالایی معنادار بوده است. به عبارت دیگر، عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی به میزان ۶۵ درصد اثر منفی بر انگیزه شغلی دانشجویان دارد.

مدل ۲. بررسی تأثیر متغیرهای مسائل کار و شغل بر انگیزه شغلی دانشجویان

سؤال سوم: حال با توجه به نتایج آزمون سؤال دوم، آیا دو عامل دیگر مسائل کار و شغل، یعنی عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی (B) بر روی موفقیت تحصیلی (F) و پشتکار تحصیلی (E) آنان اثرگذار است یا خیر؟

با توجه به نتایج مدل معادلات ساختاری و برازش مدل نظیر (AGFI); (GFI); (CFI); (IFI); (NNFI)) بالای ۹۰ درصد و $RMSEA = 0.033$ یعنی مقدار خطای تقریبی مدل کمتر از ۵ درصد و مقدار T بالای ۲ نشان می‌دهد که عامل ناتوانی دانشجویان در کسب شغل، به میزان ۵ درصد بر روی موفقیت تحصیلی و به اندازه ۹ درصد بر پشتکار تحصیلی اثرات منفی دارد. به عبارت دیگر، عامل ناامیدی در انتخاب شغل، اثری منفی و معناداری بر روی موفقیت تحصیلی و پشتکار تحصیلی دارد اما این اثر ضعیف می‌باشد. در ضمن در این معادله، اثر عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی بر روی انگیزه شغلی، به اندازه ۸۳ درصد، یعنی در حد بسیار بالا معنادار می‌باشد که با افزایش انگیزه شغلی در دانشجویان به نوبه خود، ۴۰ درصد اثر منفی را بر روی موفقیت تحصیلی و ۵۵ درصد اثر منفی بر روی پشتکار تحصیلی آنان بر جای می‌گذارد.

-Square=69.29, $df=49$, $P\text{-value}=0.02967$, $RMSEA=0.033$

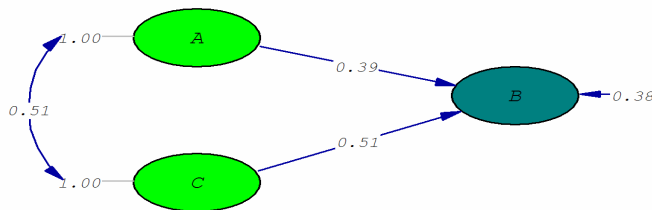
مدل ۳. بررسی تأثیر عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی بر روی متغیرهای پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان

بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر... ❖ ۱۹۹

Covariance Matrix of ETA and KSI

	D	E	F	B
D	1.00			
E	-0.55	1.00		
F	-0.40	0.54	1.00	
B	0.83	-0.09	-0.05	1.00

سؤال چهارم: آیا دو عامل دیگر مسائل کار و شغل یعنی؛ ۱. بازار کار نامناسب (A) و ۲. ناتوانی دانشجویان در کسب شغل (C) بر عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی (B) تأثیرگذار است؟ با توجه به نتایج مدل معادلات ساختاری و برازش مدل نظیر، (AGFI); (CFI); (NNFI); (IFI) بالای ۹۰ درصد و $RMSEA = 0.041$ یعنی مقدار خطای تقریبی مدل کمتر از ۵ درصد و مقدار T بالای ۲ نشان می‌دهد که عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی به اندازه ۳۹ درصد تحت تأثیر عامل بازار کار نامناسب و به اندازه ۵۱ درصد بر انگیزه شغلی اثرگذار می‌باشد که با استفاده از آزمون گاما در مدل محاسبه شده است. بنابراین در این مدل، عامل ناتوانی دانشجویان در کسب شغل بیش از بازار کار نامناسب بر روی نگرش دانشجویان در خصوص عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی، تأثیرگذار است. در ضمن همبستگی این دو عامل اثرگذار به اندازه ۵۱ درصد می‌باشد. بنابراین بین بازار کار نامناسب و عامل ناتوانی دانشجویان در کسب شغل، همبستگی نسبتاً خوب و مثبتی وجود دارد. بنابراین، می‌توان اذعان داشت که با تقویت در توانایی دانشجویان در کسب شغل، به اندازه ۵۰ درصد، نگرش آنان نسبت به بازار کار مثبت می‌شود.

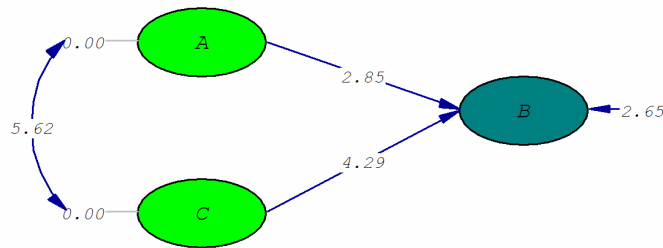
مدل ۴. بررسی تأثیر مسائل کار و شغل در سطح جامعه بر عملکرد نامناسب

نهادهای اشتغال‌زایی با توجه به ضرایب مسیر

GAMMA		
	A	C
B	0.39 (0.14)	0.51 (0.12)
	2.85	4.29

سؤال پنجم: آیا عوامل ناتوانی دانشجویان در کسب شغل (C) و بازار کار نامناسب (A) به طور مستقیم بر روی موفقیت تحصیلی (F) و پشتکار تحصیلی (E) آنان تأثیر گذار است؟ در صورت اثرگذاری این مقدار تا چه میزان می باشد؟

با توجه به نتایج مدل معادلات ساختاری و برآزش مدل نظیر (AGFI); (GFI); (CFI); (IFI); (NNFI) بالای ۹۰ درصد و $RMSEA = 0.047$ یعنی مقدار خطای تقریبی مدل کمتر از ۵ درصد و مقدار T بالای ۲ نشان می دهد که اثر عوامل بازار کار نامناسب و ناتوانی دانشجویان در کسب شغل هر دو بر پشتکار تحصیلی متفاوت است؛ با این تفاوت که اثر بازار کار نامناسب بر روی پشتکار تحصیلی اثر مثبت؛ اما اثر عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال زایی بر روی پشتکار تحصیلی اثری منفی دارد. گفتنی است که میزان همبستگی بین ناتوانی دانشجویان در کسب شغل (C) و بازار کار نامناسب (A) با توجه به آزمون فی، ۹۳ درصد می باشد. لذا همبستگی بین این دو متغیر بسیار بالا است. به عبارت دیگر، ناتوانی دانشجویان در کسب شغل، وابستگی عمیقی به بازار کار نامناسب دارد.

$Chi-Square=66.26, df=41, P-value=0.00750, RMSEA=0.041$

مدل ۵. بررسی تأثیر مسائل کار و شغل در سطح جامعه بر عملکرد نامناسب نهادهای

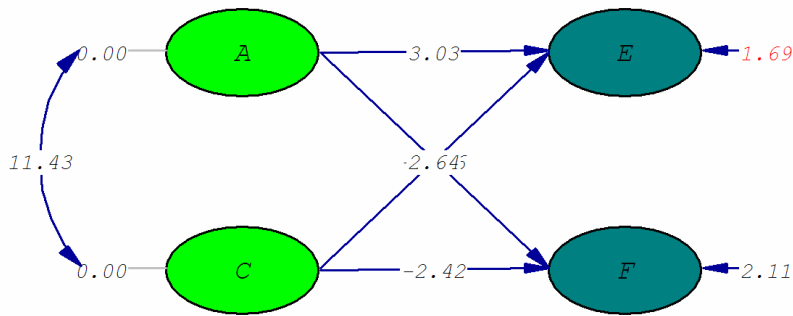
اشتغال زایی با توجه به مقدار T و سطح معنی داری

۲۰۱ ❖ بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر...

❖ سال: یازدهم، شماره: دهم، تابستان ۱۳۸۹

سؤال ششم: با توجه به همبستگی بین عوامل موجود در متغیرهای مستقل و اثرات متفاوت عوامل مستقل کار و شغل بر روی پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان، این سؤال طرح شدنی است که بین متغیرهای مستقل، کدام عامل از قدرت تبیین بیشتری در مسائل کار و شغل در سطح جامعه برخوردار است؟

با توجه به نتایج مدل معادلات ساختاری و برازش مدل نظیر (GFI); (AGFI); ((NNFI); (IFI); (CFI) بالای ۹۰ درصد و $RMSEA = 0.047$ یعنی مقدار خطای تقریبی مدل کمتر از ۵ درصد و مقدار T بالای ۲ نشان می‌دهد که مدل نظری حاضر مورد تأیید است.

$Chi-Square=106.13, df=72, P-value=0.00550, RMSEA=0.036$

مدل ۶. بررسی تأثیر بازار کار نامناسب و ناتوانی دانشجویان در کسب شغلی بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان با توجه به مقدار T و سطح معنی‌داری

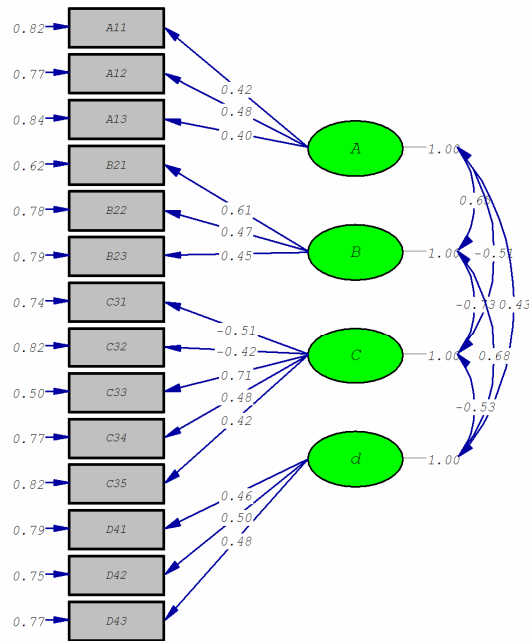
GAMMA

	A	C
E	0.73 (0.65) 2.66	-0.75 (0.66) -2.65
F	2.06 (1.08) 1.90	-1.99 (1.09) -1.83

Covariance Matrix of ETA and KSI

	E	F	A	C
E	1.00			
F	0.53	1.00		
A	0.12	0.22	1.00	
C	-0.14	-0.08	0.93	1.00

PHI	
A	C
A	1.00
C	0.93
	(0.05)
	18.46

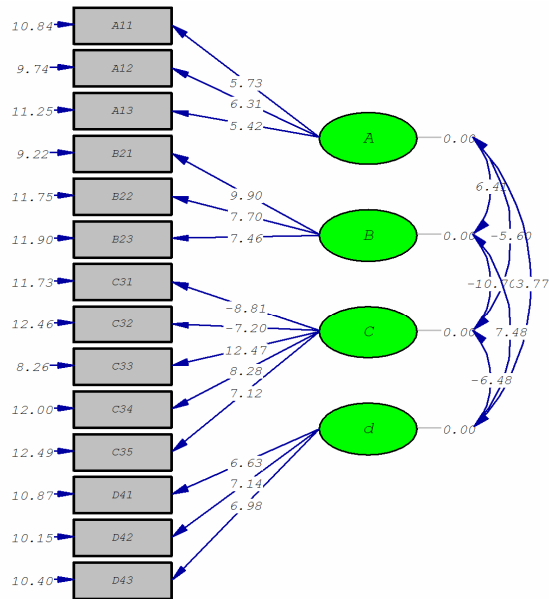
Chi-Square=126.13, df=71, P-value=0.00006, RMSEA=0.046

مدل ۷. بررسی همبستگی بین ابعاد مسائل کار و شغل در سطح جامعه

با توجه به ضرایب مسیر

❖ ۲۰۳ بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر...

❖ سال یازدهم، شماره دهم، تابستان ۱۳۸۹

Chi-Square=126.13, df=71, P-value=0.00006, RMSEA=0.046

مدل ۸ بررسی همبستگی بین ابعاد مسائل کار و شغل در سطح جامعه با توجه

به مقدار T و سطح معنی داری

آزمون فی به همبستگی‌های بین متغیرهای مستقل اشاره دارد. مثلاً در ماتریس زیر بین متغیر احساس ناامیدی در کسب شغل و عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی به میزان ۷۳ درصد همبستگی معنی‌دار (مقدار تی = ۱۰,۷۰-) وجود دارد.

PHI

	A	B	C	D
A	1.00			
B	0.65 (0.10) 6.41	1.00		
C	0.51 (0.09) 5.60	0.73 (0.07) 10.70	1.00	
D				1.00

❖ ۲۰۴ نامہ پژوهش فرهنگی

D	0.43	0.68	0.53	1.00
	(0.11)	(0.09)	(0.08)	
	3.77	7.48	6.48	

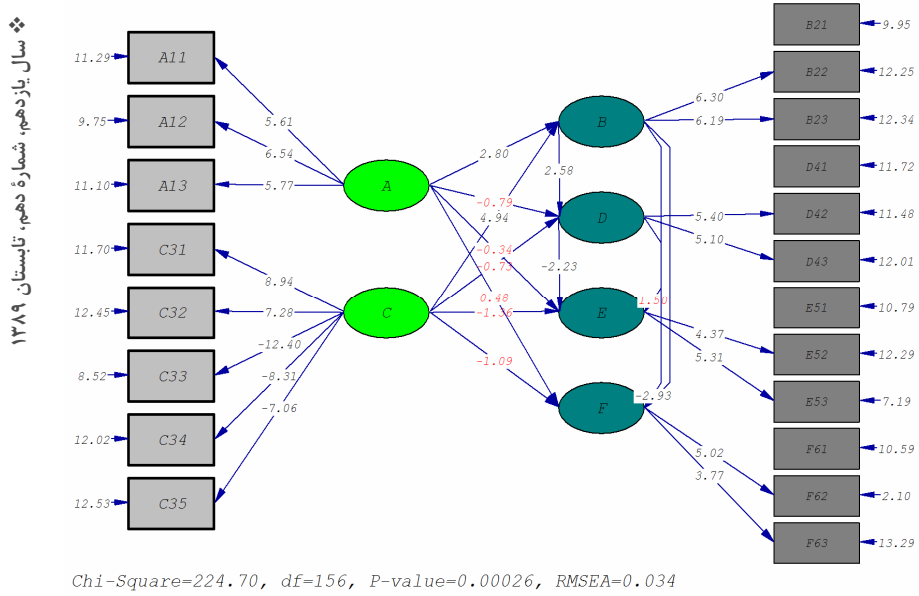
- A: $0.65 * -0.51 * 0.43 = 0/142$ عامل بازار کار نامناسب
- B: $-0.73 * 0.68 * 0.65 = 0/323$ عامل عملکرد نهادهای اشتغال‌زایی
- C: $-0.51 * -0.73 * -0.53 = 0/197$ ناتوانی دانشجویان در کسب شغل
- D: $0.43 * 0.68 * -0.53 = 0/155$ عامل انگیزه شغلی دانشجویان

با توجه به این‌که هر یک از متغیرهای فوق، با سه متغیر دیگر دارای همبستگی معنی‌داری می‌باشد، لذا همبستگی هر یک از متغیر با دیگر متغیرها در هم ضرب شده و خروجی حاصل از آن‌ها، مقداری است که نشان‌دهنده قدرت تبیین هر یک از متغیرهاست. متغیرهای زیر نشان می‌دهد که متغیر B (عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی) به مقدار ۳۲ درصد نسبت به سه متغیر دیگر به اسامی؛ A (بازار کار نامناسب)، C (ناتوانی دانشجویان در کسب شغل)، و D (انگیزه شغلی) از قدرت تبیین بیشتری در مسائل کار و شغل موجود در جامعه برخوردار است.

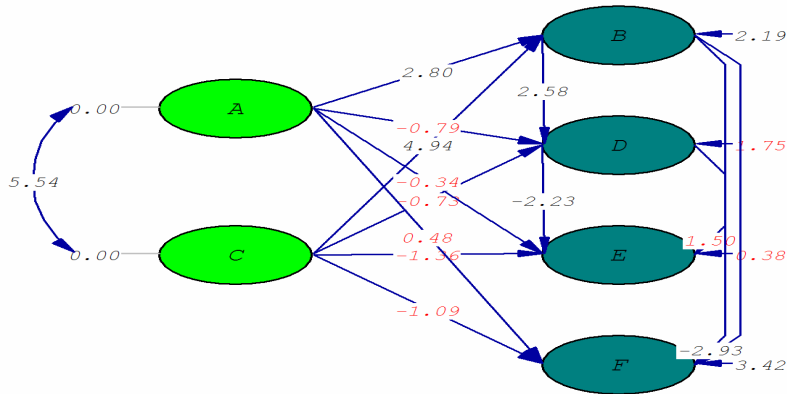
سؤال هفتم: در نهایت با توجه به آزمون سؤالات فوق و سؤال اصلی تحقیق حاضر، چه مدلی از معادلات ساختاری در خصوص اثر مسائل کار و اشتغال دانشجویان در سطح جامعه (متغیرهای مستقل) بر روی پشتکار و موفقیت تحصیلی (متغیرهای وابسته) آنان تأثیرگذار است.

در ارتباط با اثر عوامل مستقل بر روی متغیر وابسته، نشان می‌دهد که عامل بازارکار نامناسب (A) با مقدار T به میزان ۴/۹۴ و ناامیدی در انتخاب شغل (C) با مقدار T به میزان ۲/۸۰ تنها بر روی متغیر B (عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی) اثرگذار است. اما بر روی دیگر متغیرها به طور مستقیم، اثرگذار نبوده است که با استفاده از آزمون گاما در لیزرل محاسبه شده است.

❖ ۲۰۵ بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر...

مدل ۹. مدل نهایی معادلات کلی لیزرل مسئله اشتغال دانشجویان و ارتباط آن با پشتکار و موفقیت تحصیلی (با توجه به مقدار T و سطح معناداری)

مدل ۱۰. مدل نهایی معادلات ساختاری مسئله اشتغال دانشجویان و ارتباط آن با پشتکار و موفقیت تحصیلی (با توجه به مقدار T و سطح معناداری)

❖ ۲۰۶ نامہ پژوهش فرهنگی

در مدل فوق به اثرگذاری مسائل اشتغال دانشجویان و ارتباط آن با پشتکار و موفقیت تحصیلی اشاره دارد که مقدار T کمتر از ۲ به معنای عدم معنی داری می باشد. شاخص های برازش مدل نیز در خروجی برنامه لیزرل در ذیل قابل مشاهده است.

DF = 156
Chi-Square = 222.59
(RMSEA) = 0.034

ماتریس زیر به همبستگی های مشترک بین متغیرهای مستقل و وابسته با توجه به ضرایب مسیر آنان اشاره دارد.

Covariance Matrix of ETA and KSI

	B	D	E	F	A	C
B	1.00					
D	0.84	1.00				
E	-0.11	-0.52	1.00			
F	-0.06	-0.36	0.53	1.00		
A	0.67	0.45	0.03	0.16	1.00	
C	0.77	0.57	-0.26	-0.09	0.51	1.00

PHI

	A	C
A	1.00	
C	0.51 (0.09)	1.00

5.54

در نهایت ماتریس زیر، تحلیل عاملی تأییدی، که به اعتبار سازه ای تحقیق نیز اشاره دارد؛ با استفاده از نرم افزار لیزرل به اجرا درآمد. این ماتریس، اعتبار سازه ای متغیرهای مستقل و وابسته است که مرتبط به مدل ۹ تحقیق می باشد.

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر... ❖ ۲۰۷

❖ سال یازدهم، شماره دهم، تابستان ۱۳۸۹

	B	D	E	F
B21	0.52	--	--	--
B22	0.39 (0.06) 6.30	--	--	--
B23	0.39 (0.06) 6.19	--	--	--
D41	--	0.43	--	--
D42	--	0.45 (0.08) 5.40	--	--
D43	--	0.40 (0.08) 5.10	--	--
E51	--	--	0.39	--
E52	--	--	0.30 (0.07) 4.37	--
E53	--	--	0.56 (0.11) 5.31	--
F61	--	--	--	0.41
F62	--	--	--	0.75 (0.15) 5.02
F63	--	--	--	0.23 (0.06) 3.77

LAMBDA-X

A C

A11	0.31	--
	(0.06)	
	5.61	
A12	0.38	--
	(0.06)	
	6.54	
A13	0.36	--
	(0.06)	
	5.77	
C35	--	0.42
	(0.06)	
	7.06	
C34	--	0.44
	(0.05)	
	8.31	
C33	--	0.71
	(0.06)	
	12.40	
C32	--	-0.40
	(0.06)	
	-7.28	
C31	--	-0.53
	(0.06)	
	-8.94	

بیانگر ماتریس تحلیل عاملی فوق در جدول زیر تنظیم شده است. مقدار بارهای عاملی و T در جدول زیر بیانگر معتبر بودن شاخص‌ها و متغیرها می‌باشد. برای محققانی که در ارتباط با موضوع و متغیرهای فوق، تحقیق می‌کنند؛ شاخص‌ها و مؤلفه‌های آن به عنوان الگوی استاندارد شده، قابل استفاده خواهد بود.

بررسی تأثیر مسائل کار و شغل دانشجویان بر... ❖ ۲۰۹

جدول ۶. اعتبار و پایایی متغیرهای مستقل و وابسته با استفاده از نتایج آزمون تحلیل عاملی تأییدی

مقدار الفای	T مقدار	بارهای عاملی	گزاره‌ها	نام شاخص	نام متغیر
۰/۴۶	۵/۶۱	۰/۳۱	عملکرد واحدهای گزینش در ادارات دولتی، غالباً مانع از جذب نیروهای کارآمد می‌شود.	A11	متغیر مستقل اول: بازار کار نامناسب
	۶/۵۴	۰/۳۸	ظرفیت پذیرش رشته‌های دانشگاهی متناسب با نیاز بازارکار نیست.	A12	
	۵/۷۷	۰/۳۶	بسیاری از افراد، صلاحیت شغلی را که احراز کرده‌اند، ندارند.	A13	
۰/۵۴	-۸/۹۴	-۰/۵۳	هر روز که می‌گذرد از پیدا کردن کار، بیشتر مأیوس می‌گردم.	C31	متغیر مستقل سوم: ناتوانی دانشجویان در کسب شغل
	-۷/۲۸	-۰/۴۰	بسیاری از دانشجویان به علت پیدا نکردن کار مناسب، به تحصیلات دانشگاهی روی می‌آورند.	C32	
	۱۲/۴۰	۰/۷۱	این امکان برای جوانان وجود دارد که شغل مورد علاقه‌شان را پیدا کنند.	C33	
	۸/۳۱	۰/۴۴	اطمینان دارم در آینده‌ای نه چندان دور، در رشته مورد علاقه‌ام کار پیدا خواهم کرد.	C34	
	۷/۰۶	۰/۴۲	دانشگاه آمادگی لازم را به جوانان برای ورود به دنیای کار ارائه می‌دهد.	C35	
۰/۵۴		۰/۵۲	در شرایط فعلی نمی‌توان به دنبال شغل مورد علاقه بود.	B21	متغیر مستقل دوم: عملکرد نامناسب
	۶/۳۰	۰/۳۹	برای حل مشکلات اشتغال جوانان، دولت قدم جدی برداشته است.	B22	
	۶/۱۹	۰/۳۹	ادارات کارپایی در پیدا کردن شغل، نقش مؤثری برای جوانان نداشته است.	B23	
۰/۴۷		۰/۴۳	علاقه به درس مهم نیست؛ بلکه مهم این است که آدم یک مدرکی بگیرد؛ سپس مشغول به کار شود.	D41	متغیر مستقل چهارم: انگیزه شغلی
	۵/۴۰	۰/۴۵	ز روی اجبار هم که شده، می‌خواهم مشغول به کار شوم.	D42	
	۵/۱۰	۰/۴۰	در انتخاب شغل مورد علاقه‌مان، توانایی زیادی نداریم.	D43	
۰/۵۰		۰/۴۱	به نظر من در دانشگاه، دانشجویانی که خیلی زیاد مطالعه می‌کنند ...	F61	متغیر وابسته دوم: موفقیت تحصیلی
	۵/۰۲	۰/۷۵	در دانشگاه کسانی را که به موقعیت‌های بسیار بالایی نائل شده‌اند ...	F62	
	۳/۷۷	۰/۳۳	هنگامی که در کلاس‌های پایین‌تر بودم، رابطه خوب داشتن با معلمانم ...	F63	
۰/۴۷		۰/۳۹	گر خود را از خیلی وقت‌ها قبل، برای انجام تکلیفی آماده کنیم، این کار ...	E51	متغیر وابسته اول: پشتکار تحصیلی
	۴/۳۷	۰/۳۰	هر گاه تکلیفم را خوب انجام نداده و به هدفم نرسیده باشم، ...	E52	
	۵/۳۱	۰/۵۶	در دانشگاه، داشتن پشتکار به نظرم ...	E53	

❖ ۲۱۰ نامه پژوهش فرهنگی

نتیجه‌گیری

در پاسخ به سؤال اول، با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی نشان داده شد که مسائل کار و شغل دانشجویان (به عنوان متغیر مستقل) دارای چهار مؤلفه به نامهای؛ بازار کار نامناسب، عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی، ناتوانی دانشجویان در کسب شغل و انگیزه شغلی می‌باشد. اما متغیر وابسته دارای دو مؤلفه به نامهای؛ موفقیت تحصیلی و پشتکار تحصیلی می‌باشد.

در پاسخ به سؤال بعدی، تأثیر متغیرهای مستقل بر پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان نشان داد که از میان چهار مؤلفه، تنها عامل انگیزه شغلی بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان اثرگذار است. در مدل بعدی، مجدداً سه عامل بی‌اثر مسائل کار و شغل را بر انگیزه شغلی مورد بررسی قرار دادیم که تنها عامل عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی بر انگیزه شغلی دانشجویان اثرگذار بود؛ اما عوامل بازار کار نامناسب و ناتوانی دانشجویان در کسب شغل، اثرگذار نبوده است. در مدل سوم این‌بار، عامل بازار کار و ناامیدی دانشجویان را بر عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی، وارد معادله ساختاری لیزرل کردیم و نشان داد، که هر دوی این عوامل یعنی بازار کار نامناسب و ناتوانی دانشجویان در کسب شغل بر عملکرد نهادهای اشتغال‌زایی اثرگذار است. بنابراین برای شناسایی و کشف مدل نهایی به عنوان مدل نظری، حرکت را از متغیر وابسته شروع کردیم و از تکنیک حرکت پیش‌رونده استفاده نمودیم تا نشان دهیم که چگونه، عوامل اثرگذار یکی پس از دیگری اثرگذار است. با این تفاسیر در مدل نهایی نشان داده شده که ابتدا اثرگذاری عامل انگیزه شغلی دانشجویان بر پشتکار و موفقیت تحصیلی آنان، معناداری آن ابتدا به طور مستقیم مورد مشاهده قرار گرفت و این عامل نیز تحت تأثیر عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی و در نهایت تحت تأثیر بازار کار نامناسب و ناتوانی دانشجویان در کسب شغل، مورد ارزیابی و مطالعه قرار گرفت. همچنین در مدل دیگری نشان داد که ناتوانی دانشجویان در کسب شغل، وابستگی زیادی به بازار کار نامناسب دارد. گفتنی است که مدل‌های فوق با استفاده از آزمون‌های برازش مدل مورد تأیید قرار گرفت و به عنوان

مدل‌های پیشنهادی برای محققان قابل استفاده خواهد بود.

سؤال پایانی تحقیق نیز این‌گونه بوده که در واقع از میان چهار مؤلفه متغیر مستقل، کدام عامل بیشترین قدرت تبیین را در مسائل کار و اشتغال جوانان دارد؟ اثرات کل هر یک از متغیرها، نشان داد که عامل عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی نسبت به سه عامل دیگر از بیشترین قدرت تبیین در مسائل کار و اشتغال دانشجویان برخوردار بوده که به نوبه خود بر پشتکار و موفقیت تحصیلی دانشجویان، اثرات منفی دارد.

با توجه به موارد فوق، مواردی چند در زیر به نهادهای ذیربط پیشنهاد می‌گردد:

۱. عملکرد نامناسب نهادهای اشتغال‌زایی در نهایت منجر به تضعیف ارزش دانش و علم شده و نهادهای آموزشی و دانشگاهی را با معضل جدیدی مواجه می‌سازند. لذا نهادهای اشتغال‌زایی با عملکرد مناسب خود، می‌توانند وضعیت نامناسب بازار کار را تعدیل کنند و برای دانشجویان فرصتی را برای کسب اشتغال در جامعه ایجاد کنند.

۲. دانشگاه‌ها باید ظرفیت پذیرش را با نهادهای اشتغال‌زایی همسو سازند. به طوری‌که با افزایش ظرفیت پذیرش دانشجویان، در نهایت منجر به افزایش عرضه دانشجویان فارغ‌التحصیل بیکار به بازار کار خواهند بود؛ به عبارت دیگر، دانشگاه‌ها به صورت ناخودآگاه وضعیت نامناسب بازار کار را برای دانشجویان تولید و بازتولید می‌کنند.

۳. این نکته ضروری است که افزایش بیش از حد ظرفیت پذیرش دانشجویان توسط دانشگاه‌ها، بدون توجه به ظرفیت بازار کار در نهایت منجر به کاهش کیفیت تحصیل علم در دانشگاه‌ها خواهد بود که ناخواسته آسیب‌های آموزشی، اجتماعی و روان‌شناختی را با خود به همراه خواهد داشت. لذا باید بین پذیرش دانشجویان در دانشگاه‌ها و عرضه این نیرو به بازار کار و عملکرد نهادهای اشتغال‌زایی سازگاری وجود داشته باشد.

منابع و مأخذ

- دواس، دی، ای، (۱۳۷۶)، «پیمایش در تحقیقات اجتماعی»، هوشنگ نایی، تهران: نشر نی.
- هومن، حیدرعلی، (۱۳۸۴)، «مدل‌یابی معادلات ساختاری»، تهران: انتشارات سمت.
- مرجایی، سید هادی، (۱۳۸۰)، «بررسی اعتقادات دینی و جهت‌گیری سکولاریستی و بنیادگرایی در بین جوانان دانشگاهی»، نامه پژوهش، سال پنجم، شماره‌های ۲۰ و ۲۱.

- Maruyama, G. M. (1998). *Basics Of Structural Equation Modeling*. Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Hu, L. And P. M. Bentler, (1999). *Cutoff Criteria For Fit Indexes In Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives*. *Structural Equation Modeling* 6, 1-55.
- Steiger, J. H. (1990). *Structural Model Evaluation And Modification: An Interval Estimation Approach*. *Multivariate Behavioral Research* 25, 173-180.
- Goldstein, H. (1995). *Multilevel Statistical Models*. London: E, Arnold.